

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. המדיר הנאה מחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות אומר לה הרי המעות האלו נתונין לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת בפידך 1
- ב. אומר רב ... אומר מה שתדצי עשי קנה יתהון בעל ושמואל אומר אפילו אומר מה שתדצי עשי לא קנה יתהון בעל..... 2
- ג. יד אשה כיד בעלה..... 4
- ד. כיצד משתתפין במבוי מניה את החבית ואומר הרי זה לכל בני מבוי ומזכה להן על ידי ... בנו ובתו הגדולים ועל ידי אשתו..... 5
- ה. אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום אף על פי שנשאת בתוך ל' יום אינו יכול להפר

6

דף פח.

**א. המדיר הנאה מחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות אומר
לה הרי המעות האלו נתונין לך במתנה ובלבד שלא יהא
לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת בפידך**

כבר התבאר במסכת כתובות דף עה ודף עט שכל הנכסים שבאו לאשה לאחר שנישאת, הרי הן "נכסי מלוג"¹. שאינם עוברים לרשות הבעל אלא הם שייכים לאשה בלבד, אך דינם הוא שיש לבעל זכות לאכול הפירות², ואינו רשאי לכלות הקרן, ועל הבעל למפל בנכסים, אך אין הוא חייב בשמירת ערכם אם אינו מפסידם בכוונה. ואינו חייב באחריותן בין אם פחתו או מתו או נגנבו או נאבדו, וכן אם הותירו, ההפסד והריוח עליהם³, ואפילו אם פשע בהם ונאבדו פטור⁴.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פה ז ולשון מלוג הוא כעין לשון מליגת הראש שתולשין השיער והראש נשאר, וכן בנכסי מלוג הבעל אוכל הפירות והקרן נשאר.

² שו"ע שם וסעיף ז והוא תקנת חז"ל תמורת פרקונה שחייבוהו לפדותה, והאשה יכולה לומר איני נפדית ואיני נותנת פירות.

³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁴ שו"ע שם וכן בהו"מ (סימן שמו סעיף טז), מפני שהיא עמו במלאכתו והוי פשיעה בבעלים (וכתב בנה"מ (שם סק"ו) דהא דלא נקט הטעם מפני שהוא כלוקח, משום שאפילו סילק עצמו מפירות ומירושה, דאז לא חשיב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ובכלל זה נכסים שנפלו לה בירושה לאחר שנשאת, או שנתנו לה מתנה⁵, או שחבלו בה אחרים.

לפיכך מי שחתנו⁶ מודר הנאה ממנו, והוא רוצה לתת לבתו מעות שתהא נהנית מהם ותוציאם אותה בחפצים ותכשיטים, הרי קנויים הם לחתנו לפירותיהם, ואסור לו ליהנות מהם, והיאך יעשה באופן שלא יהיו נקנין לבעלה לפירותיהן ושלא יהנה הבעל ממתנתו, צריך שיאמר לה הרי המעות האלו נתונים לך במתנה ובלבד⁷ שלא יהא לבעליך רשות בהן, אלא יהיו למה שאת נותנת לתוך פיך או למה שתלבשי וכיוצא בזה.

וכשיאמר כן או כיוצא בזה, קונה היא המתנה לבדה לעשות בה מה שתמצה, ואין לבעלה רשות בזה. ואף על פי שחתנו נהנה מהם שזן את אשתו, כבר התבאר לעיל דף לח. שהמודר הנאה מחבירו זן את אשתו.

ודווקא כשרוצה לתת לה מעות או דבר אחר שאינו מין מזון צריך שיאמר כן, אבל אם נותן לה לה מיני מזונות אין צריך לומר לה כלום, מכיון שאין לבעל זכייה בהם⁸.

ב. אמר רב... אמר מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל ושמואל

אומר אפילו אמר מה שתרצי עשי לא קנה יתהון בעל

אשה נשואה⁹ שנתן לה אחד מתנה, ואינו רוצה שיהיה לבעלה חלק בו עליו להתנות ולומר על מנת שאין לבעליך רשות בהן, אלא יהיו לדבר מסויים כגון למה שאת נותנת לתוך פיך או למה שתלבשי¹⁰, והמעות הם שלה ואין הבעל אוכל פירות.

לוקח, אפ"ה פטור מטעם שאלה בבעלים, ועי' ח"מ (סימן קמו סק"כ) ובבי"ש (שם ס"ק כא), ובמ"ז (סימן פה סק"ב), אבל אם הזיקן בידים חייב.

⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם, וכן הוא בשו"ע חו"מ (סימן רמט סעיף יג), וכתב באה"ט (סק"ח) בשם המבי"ט דה"ה אם אחר נתחייב לתת לה מזונות, נעשה נכסי מלוג, ואינה רשאית למחול בלי רשות בעלה.

⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד רכב

⁷ מדברי הפוסקים נראה דאיירי בתנאי, וכן הזכירו הפוסקים בדבריהם לשון על מנת, ובמשנה הנקט ובלבד, צריך לומר דגם זה לשון תנאי כמו על מנת, ולא מצאתי דיני תנאי בלשון ובלבד, ועי' להלן מדברי הריטב"א דגם ע"מ אינו אלא לשון שיוור ולא תנאי, ולא מצאתי מי שהעיר בזה, וצ"ע. פתחי חושן חלק ט פרק ח הערה קלא

⁸ לבוש ט"ז וש"ך שם א

⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז פה ז ויא ויו"ד שם

¹⁰ ובר"ן בסוגייתנו אליבא דרב בפירוש המשנה, אינו מועיל אלא כשאמר מה שאת נותנת לפיך, שעד אותה שעה גם היא אינה זוכה וכשאוכלת אין הבעל יכול לזכות בהם, אבל מה שתלבשי ס"ל להר"ן דאינו מועיל, דכשלושת יכול הבעל לזכות בהם, ושאר הפוסקים לא חילקו כסברת הר"ן.

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אולם אם יאמר על מנת שאין לבעלך רשות בה בלבד, או שאמר על מנת שתעשי בהם מה שתרצי¹¹ אין תנאי זה מועיל לבטל קנין הבעל¹², ולכו"ע¹³ קנה הבעל, והרי זה כשאר נכסי מלוג. ולפיכך אם הוא מודר הנאה מהנותן אסור לה לקבל ממנו.

ואם אמר על מנת שאין לבעלך רשות בה ומה שתרצי עשי, י"א¹⁴ שלא זכה הבעל, ומשום כך אם נדור הנאה מהנותן, מועיל תנאי זה שתוכל לקבל

¹¹ מ"מ פ"ג מה' זכיה הל' יג – יד שהרמב"ם מפרש שבמה מה שתרצי עשי לחוד, א"נ ע"מ שאין לבעלך רשות לחוד, קנה יתהון בעל.

¹² כתב הרא"ש בקידושין (קידושין פ"ק אות כט) שאין תנאי זה מועיל דהוי תנאי שאי אפשר לקיים, ובקרבן אורה הוסיף לבאר דהוי תנאי שסותר המעשה, והתנאי בטל והמעשה קיים, ועי' ברשב"א וריטב"א בקידושין (שם) שהטעם הוא משום דהוי כמתנה על מה שכתוב בתורה, וביאר הרשב"א ג"כ דהוי כסותר המעשה ואינו תנאי, ונראה כונתו דלא דמי למתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון שהתנאי קיים, שהרי המעשה יכול לחול בלא התנאי, ובריטב"א כתב דכיון דיד אשה כיד בעלה ה"ז כנותן לבעלה, ואינו יכול לחלק ביניהם, דפשט הקנין לבעלה, עיין שם, דהוי כנותן ליד ימין בתנאי שיד שמאל לא יזכה בו, דלא מהני, והלבוש כתב דמיד כשאמר שנותן לה מתנה זכה בה הבעל, וכשאמר ע"מ שאין לבעל רשות הרי זה כעוקר המתנה מהבעל, ודבריו צ"ע לכאורה, שהרי בכל מתנה שיש בה תנאי נימא שמיד כשנתן זכה והתנאי בא להוציא, אלא ע"כ צ"ל דכל שאומר בבת אחת אין התנאי עוקר המתנה אלא מפרשו, ועי' כנה"ג (ח"מ סימן רז הגה"ט אות לב), ואבני מלואים (כאן) ובמתנ"א (ה' נדרים סימן כ וד' זכיה סימן יב ויג). ועיין חזו"א (אהע"ז סימן עג ס"ק יח).

¹³ אמנם לשיטת הר"ן בסוגייתינו המבוארים להלן שפסק כשמואל דלא אמרינן יד אשה כיד בעלה, מועיל אף כשאמר ע"מ שאין לבעלך רשות לחוד, ודעת הר"ן לא הובא בשו"ע, ועי' שו"ת מהר"י אסאד (ח"ג סימן יא). ועי' שו"ת בנין עולם (או"ח סימן לו) שהעלה שהנותן בפורים לאיש ואשתו נחשבים כב' אביונים, ואף על פי שיד אשה כיד בעלה, מ"מ יש לה שמחה שעל ידה זכה בעלה, עיין שם

¹⁴ דעת הרמב"ם לפי מה שפירשו המ"מ, והמ"ז יוד שם ב, והח"מ אבהע"ז שם כו שהלכה כשמואל, משום דפלוגתייהו בדיני ממונות, והלכה כשמואל בדיני (פ"ג מה' זכיה הל' יג – יד) וז"ל הרמב"ם נתן מתנה לאשה ע"מ שאין לבעלה רשות בה ולעבד ע"מ שאין לרבו רשות בו קנה אדון וקנה הבעל, אבל הנותן מתנה לאשה או לעבד והתנה עמהם הנותן בנופה של מתנה שתהי' לכך וכך, לא קנה האדון ולא קנה הבעל, כיצד הנותן מתנה לאשה ואמר לה הרי המעות הללו נתונים לך כמתנה ע"מ שתלבישי בהם, או ע"מ שתשתי בהם ותעשי מה שתרצי בלא רשות הבעל, לא קנה הבעל, ע"כ, וכתב המ"מ שהרמב"ם מפרש דפליגי רב ושמואל בפירוש לשון המשנה, דרב סבר דוקא כשייחד לה מה לעשות, כגון מה שתאכלי או תלבישי וכיוצא בהם, אבל בלשון כולל שאמר מה שתרצי עשי קנה הבעל, ושמואל סבר אפילו לא ייחד לה דבר אלא אמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהם אלא מה שתרצי עשי לא קנה הבעל. והר"ן בסוגייתינו מפרש דרב ס"ל דמתנ"א אתיא כר"מ דאמר יד אשה כיד בעלה, ולכן בעינן דוקא שיאמר לה ע"מ שאין לבעלך רשות בהם אלא מה שאת נותנת לפיך, דכיון שאין האשה זוכה בנכסים עד שתתן לפיה הרי באותה שעה אין הבעל יכול לזכות בהן, אבל אם אמר אלא מה שאת מתכסה בהם וכיוצא בו לא מהני, וכן כשאמר מה שתרצי עשי לא מהני, דלא עדיף מע"מ שאין לבעלך רשות לחוד דלא מהני, ושמואל סבר דהלכה כרבנן דפליגי על ר"מ וס"ל דלא אמרינן יד אשה כיד בעלה, ולכן ס"ל דאפילו אמר מה שתרצי עשי לחוד או ע"מ שאין לבעלך רשות בהם לחוד נמי לא קנה הבעל, וכתב הר"ן דהלכה כשמואל, ועי' תויו"מ בנדרים (פרק יא משנה ח) ובקרבן אורה כאן.

אולם המשל"מ (שם) פירש בדעת הרמב"ם, שפסק דלא כשמואל, ואפשר שלזה נתכוין הכסף משנה (שם) במ"ש שדברי הרמב"ם תמוהים, שנראה שפסק כרב ולא כשמואל, ועי' במשל"מ ובלח"מ (שם) מ"ש על דברי הכ"מ.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

המתנה, וי"א¹⁵ שזכה בהם הבעל. ומשום כך אם נדור הנאה מהנותן, אין מועיל תנאי זה שתוכל לקבל המתנה ויש לחוש לדעה זו לענין נדרים¹⁶.

דף פח:

ג. יד אשה כיד בעלה

אשה הרוצה לברך על לולב (לנוהגות לברך על מ"ע שהזמ"ג¹⁷) ביום הראשון של סוכות, צריכה שיקנה לה בעלה¹⁸, או שיקנה לה אחר ויאמר הרי לולב זה לך על מנת שתצאי בו ושאינ לבעלך רשות בו, אבל אם יאמר רק על מנת שאין לבעלך רשות בו או יאמר רק על מנת לצאת בו, אינה יכול לברך שיש לחשוש שיד אשה כיד בעלה, וא"כ אינו שלה¹⁹, ובלולב צריכים "לכם"²⁰. וכן לא תוכל לברך על של קהל²¹.

¹⁵ דעת הרא"ש (קידושין פ"ק אות כט) לפסוק כרב כיון דפלוגתייהו לענין נדרים שהוא איסור, וקיי"ל הלכה כרב באיסורי, וכתב הר"ן שכן דעת ר"ת והראב"ד. ומפרש הא דאמר רב ל"ש אלא דאמר לה מה שאת נותנת לפיך, דבזה פירש דמה שאמר תחילה המעות הללו נתונים לך במתנה, לא היתה כונתו מתנה לכל דבר אלא למה שפירש, ולכן אהני נמי מה שאמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהם (ר"ל כיון שפירש המטרה שלשמה נתן לה, הרי רק לאותה מטרה נתן לה, וממילא מועיל מה שאמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהם), אבל אם אמר לה מה שתרצי עשי (והרי לא הגביל לה מה לעשות במעות, והוי מתנה לכל דבר), אינו יכול להתנות שלא יהא לבעלה רשות בהם, כיון דנתן לה מתנה זכתה, ומה שאמר לה ע"מ שאין לבעלך רשות לאו כלום הוא, ¹⁶ בשו"ע יו"ד (שם) הביא דעת הרא"ש בשם ויש מי שאומר, וכתב הב"ח שלענין נדרים הביא דיעה זו להחמיר, אבל באהע"ז דאיירי בדיני ממונות הממע"ה, ואין הבעל זוכה. ש"ך יו"ד שם ג, והריב"ש הכריע כדברי הפוסקים כשמואל ע"ש בסימן רמ"ו ואני תמה על הכרעה זו נגד רבותינו בעלי התוספות והסכימו עמהם הרא"ש ומהר"ם וראב"י והראב"ד ובפרט אם הבעל מוחזק. ח"מ אבהע"ז שם כו, ס תפס הבעל נראה די"ל קים לי כשיטת ר"ת והראב"ד. ב"ש שם כג

¹⁷ עיין שו"ת יבי"א ח"א מ ומב

¹⁸ דבזה קנתה לגמרי כיון שהוא בזה אינו אוכל פירות כדאמרינן בב"ב, וכן פסק ג"כ באה"ע (סי' פ"ה ס"ז). וכן בכתב לה הבעל דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן.

¹⁹ עיין ערוך השולחן אורח חיים סימן תרנז סעיף ג "ויש לי להסתפק הא דקיי"ל דביום ראשון אין אדם יוצא חובתו בלולבו של חבירו וצריך להקנות לו באופן שיתבאר בסי' הבא אם זהו ג"כ באב ובניו הגדולים וחתניו הסמוכים על שולחנו דג"כ צריך כל אחד מדינא לולב בפ"ע או דילמא כיון דמצינו בכמה דינים דכשסמוכים על שולחנו במילים לאביהם וא"כ יכולים כולם לצאת בלולב אחד וקרינא בהו לכס משלכם וכן נלע"ד עיקר ומ"מ יש להתיישב בזה". וכאורה ה"ה לגבי אשתו אולם זה אינו דאב והסמועכים אפשר הם כשותפים אבל אשה אינה שותפה שאין לה משלה כלום אלא הרי הוא של בעלה. (ומזה צע"ג על מש"כ בפסקי תשובות תרנח ה עייש, ועיי"ש עוד תרנח ה הערה 10 שלא דק וכתב דמהני על מנת שאין לבעלה רשות בה, והא ודאי לא מהני לכו"ע כמו שנתבאר, אלא צריך שייחד לצאת כמבואר להדיא בבכור"י שם)

²⁰ ביכורי יעקב סימן תרנז ס"ק ה, ואם יאמר מה שתרצי תעשי תליא בפלוגתא דלעיל ולכאורה יש להחמיר שלא תברך דסב"ל

²¹ אף שהאנשים מברכים על של קהל כמבואר סי' תרנ"ה, דמסתמא כן כוונתם כשיטול כל אחד יהיה שלו, מ"מ גבי אשה לא מהני זה שהרי צריכה לקבל המתנה ע"מ שאין לבעלה רשות בו וע"מ לצאת, וזה ודאי אין כוונת קהל הקונים. ולכן אין לה תקנה לברך על של קהל אלא אם בעלה יתן אותה לה במתנה, כיון שבשעת

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

**ד. כיצד משתתפין במבוי מניח את החבית ואומר הרי זה
לנל בני מבוי ומזכה להן על ידי ... בנו ובתו הגדולים
ועל ידי אשתו**

כבר התבאר במסכת עירובין דף עט: שהז"ל אסרו לטלטל בחצר משותפת למספר בעלי בתים לטלטל מבית לבית ובתוך החצר אלא אם עושים עירוב.

כיצד עושים²² כדי להתיר טלטול בתוך החצר, הבית הדירה או המבוי של בעלים שונים, גובים בערב שבת לחם שלם (לחמניה) או מצה שלמה מכל אחד מבעלי הבתים, הדירות או החדרים, ומניחים הכל בכלי אחד באחד מבתי החצר או בחצר אחת מחצרות המבוי.

גם אפשר שאחד מבני החצר (הבית, הדירה, החדר) או המבוי יקח בערב – שבת מִשָּׁל עצמו לחם אחד (או כמה מצות) ואומר: "הרי זה לכל בני החצר (הבית, הדירה, החדר), או המבוי להם ולכל מי שיתוסף מיום זה ואילך", אלא שבמקרה זה צריך לזכות את הלחם (או את המצות) על ידי אדם אחר לכל השותפים בעירוב, אפילו שלא בפניהם, ועל ידי עצמו אינו יכול לזכות לחם שכל זמן שהוא בידו לא יצא מרשותו, ולכן המזכה צריך שיבקש מאדם אחר, שאינו מבני משפחתו הסמוכים על שולחנו, להגביה את הלחם (או את המצות), לפחות טפה אחד²³, ולומר לו שיזכה על ידי הגביה את הלחם (או את המצות) לכל בני החצר (הבית, הדירה, החדר), וקודם הזיכוי יברך ואז יזכה על ידי אחר ואחר כך יאמר, "הרי זה... (כנ"ל). זכיה זו מועילה גם בלי ידיעתם של השותפים בעירוב זה, מכיון שזכין לאדם שלא בפניו.

אך אינו²⁴ יכול לזכות על ידי בני ביתו הסמוכים על שולחנו מכיון שידם כידו. וילדיו הקטנים אפילו אינם סמוכים על שולחנו, אינו יכול לזכות על ידם.

נטילה הוא שלו יכול ליתן במתנה לאשתו, אבל בלא"ה כשתכרך על לולב ביום ראשון הוי ברכה לבטלה. שם.

²² שו"ע ונו"כ או"ח שסו ט

²³ ואפילו לדעת האומרים בח"מ סי' קצ"ח ס"ד בהג"ה דהגביה אינו קונה בפחות מג"ט הכא בעירוב שהוא מדרבנן הקילו וסני בהגביה טפה. כתב הט"ז דה"ה אם הניחו להעירוב על ידו התלויה באויר צריך שיגביה ידו טפה ועיין בבה"ל שסו סעי' ט

²⁴ שו"ע ונו"כ שם י ושם התבאר מחלוקת ראשונים בזה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ואם נמצאים במקום מלבדו רק אשתו או בנו הגדול הסמוך על שולחן אביו, יכול ליתן את הפת לאשתו²⁵ ע"מ שאין לבעלה רשות בה²⁶, או יתנו לבנו הגדול, והם יחזרו ויתנו לו לזכות עבור בני החצר. ומסתבר שיוכל הוא גם לברך, מפני שהוא מבני החצר.

ה. אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום אף על פי שנשאת בתוך ל' יום אינו יכול להפר

כל ההפירה²⁷ תלויה בשעת הנדר. כיצד, אם בשעת הנדר היא נשואה אף על פי שלא יחול עד שתתאלמן, הרי זה מופר, שכן כתיב (במדבר ל פסוק) וְנָדַר אֱלֹמְנָה וְגֵרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ וְנָדַר אֱלֹמְנָה וְגֵרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ, משמע מה שאסרה על נפשה והיא אלמנה ונרושה יקום עליה, אבל מה שאסרה על נפשה והיא אינה אלמנה ונרושה אלא נדרה בעוד שהיא נשואה יושבת תחת בעלה, אף על גב בשעה שחל הנדר תהא אלמנה ונרושה, אם הפר לה בעלה מופר ולא יקים עליה.

ואם היתה אלמנה בשעת הנדר ונשאת קודם שיחול והפר לה בעלה אינו מופר, לא שנא אמרה קונם עלי כבר זה לאחר שלשים יום ונשאת בנתיים, לא שנא אמרה בפירוש קונם עלי כבר זה לאחר שאנשא אינו יכול להפר, וזה גם כן נשמע מהמקרא וְנָדַר אֱלֹמְנָה וְגֵרוּשָׁה וְגו', כלומר מה שאסרה על נפשה והיא אלמנה או גרושה אף על גב שעבשו אינה אלמנה ונרושה אלא נשאת אפילו הכי יקום עליה ואין הבעל יכול להפר.

והוא הדין אם היתה ארוסה בתולה שלא היתה לאיש מעולם בשעה שנדרה וחל הנדר אחר שנשאת לו, אינו יכול.

²⁵ דכשנותן לה אחר מתנה ע"מ שאין לבעלה רשות בה מהני הרי דיש לה יד לזכות לעצמה ה"ה דיכול לזכות על ידה לאחרים. מ"ב שם ס"ק נט

²⁶ עיין שמירת שבת כהלכתה פרק יז הערה צח, אולם צ"ע אמאי צריך לומר שאין לבעלה רשות בה שכשנותן לה בעלה אין צריך לומר כן דבזה קנתה לגמרי כיון שהוא בזה אינו אוכל פירות כדאמרינן בב"ב, וכן פסק ג"כ באה"ע (סי' פ"ה ס"ז). וכמש"כ בבכורי יעקב תקנו הנוכח.

²⁷ שו"ע ונו"כ רלד לד לה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>